

METODOLOŠKA IZHODIŠČA PROJEKTA »KAZALNIKI BLAGINJE V SLOVENIJI«

Izvajalci projekta: Za pripravo in izvedbo projekta »Kazalniki blaginje v Sloveniji« je bil ustanovljen konzorcij institucij pod vodstvom Urada Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj. Poleg Urada Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj konzorcij sestavljajo še Statistični urad Republike Slovenije, Nacionalni inštitut za javno zdravje in Agencija Republike Slovenije za okolje. Po skoraj dveletnem delu je bil lani pripravljen prvi izdelek, ki smo ga predstavili na spletni strani. Letos smo se zaradi pomanjkanja časa osredotočili na osveževanje podatkov, zaradi metodoloških sprememb pri kazalnikih, ki temeljijo na nacionalnih računih, ter razširitve Evropske unije na 28 članic, pa smo dopolnili tudi večino metodoloških listov. Prikaz kazalnikov blaginje v Sloveniji na spletni strani se zaradi teh metodoloških sprememb le malenkostno razlikuje od prikaza v preteklem letu.

Koncept blaginje in njene trajnosti: Pri zasnovi projekta smo izhajali iz teoretičnih in empiričnih dosežkov na področju blaginje in sprejeli koncept, ki opredeljuje blaginjo sedanjih generacij, njeno trajnost pa pri tistih dejavnikih, kjer so že razviti ustrežni kazalniki za izkazovanje sedanjih stanj in ravnanj, ki bodo vplivala na blaginjo prihodnjih generacij.

- (1) **Teoretična izhodišča blaginje:** V literaturi se izrazi kot so: blaginja, blagostanje in kvaliteta življenja praviloma pojavljajo kot sinonimi in vključujejo širok spekter dejavnikov. Področje blaginje je namreč interdisciplinarno, v domeni različnih znanstvenih ved (ekonomije, sociologije, psihologije, medicine ipd.), saj obravnava dejanska stanja življenja ljudi in njihova občutja ter dejavnike, ki vplivajo nanje.

Naše preučevanje blaginje temelji na ekonomiki blaginje, ki se v zadnjem desetletju zelo hitro razvija in združuje tudi druge znanosti. Izhodišče te teorije temelji na blaginji posameznika in dejavnikih, ki nanjo vplivajo. V ekonomski literaturi se blaginja posameznika pojmuje kot subjektivna blaginja. Subjektivna blaginja (angl. *subjective well-being*) je znanstveni pojem, ki izhaja iz psihologije in opredeljuje pozitivne ali negativne čustvene izkušnje posameznikov, ki se izražajo s srečo ali zadovoljstvom z življenjem¹ in se merijo z anketiranjem, pri čemer anketiranci sami ocenjujejo občutja in preference po določeni lestvici.

Na subjektivno blaginjo vplivajo različni dejavniki. Easterlin² je ugotovil, da na srečo posameznikov v večini držav najbolj vplivajo ekonomski dejavniki, družina in zdravje posameznikov. Sreča je odvisna od³: (i) demografskih oz. osebnostnih dejavnikov (spol, starost, zakonski stan, nacionalnost, izobrazba, zdravje), (ii) ekonomskih dejavnikov (brezposelnost, dohodek, inflacija) in (iii) institucionalno/političnih dejavnikov (možnost neposredne udeležbe v političnem življenju, stopnja politične decentralizacije). Z analiziranjem vpliva različnih dejavnikov na subjektivno blaginjo (zadovoljstvo z življenjem in srečo ljudi) ter analiziranjem medsebojnih vplivov različnih dejavnikov (npr. vpliv izobraženosti na dohodek, zaposlenost in zdravje, vpliv okolja na zdravje, vpliv prostega časa na zdravje in na družbeno klimo ipd.) so se oblikovala splošna spoznanja o dejavnikih, ki vplivajo na blaginjo ljudi. Najširši pregled dejavnikov blaginje je podala skupina avtorjev⁴, v katerem je zajela vse pomembnejša teoretična dognanja od leta 1990 naprej. Avtorji so dejavnike razdelili v sedem skupin (dohodki, osebne lastnosti, značilnosti družbe, poraba časa, vedenja in zaupanja sebi/drugim/življenju, odnosi v družbenem okolju ter politično okolje) ter jih nadalje delili še na več podskupin. Podobno so dejavnike blaginje (razen materialnih) razporedili tudi Stiglitz, Sen in Fitoussi⁵: zdravje, izobrazba, osebne aktivnosti, politični glas in nadzor, socialna povezanost, okoljski pogoji ter varnost pred osebnimi in ekonomskimi tveganji. Zdravje je z vidika dolžine in kakovosti življenja pomembna komponenta blaginje, določata pa jo umrljivost in obolevnost. Izobrazba je z vidika spretnosti in kompetenc pomembna za ekonomsko proizvodnjo, močno povezana pa je tudi z blaginjo, saj imajo bolj izobraženi ljudje tudi boljše zdravje, nižjo brezposelnost, več socialnih vezi in večjo udeležbo v civilnem in političnem življenju. Posamezniki in gospodinjstva opravljajo veliko osebnih aktivnosti, ki so povezane z ekonomsko proizvodnjo (proizvodnja za lastne potrebe), so alternativa ekonomskim aktivnostim (neplačano dela v

¹ Frey, B. S., Stutzer, A. (2002). What Can Economists Learn from Happiness Research? *Journal of Economic Literature*, Vol. XL.

² Easterlin, R. D. (1974): *Does Economic Growth Improve the Human Lot*. Some empirical Evidence. Pridobljeno na: <http://graphic8.nytimes.com/images/2008/04/1>, 20. 07. 2013.

³ Frey, B. S., Stutzer, A. (2002a). The Economics of happiness. *World Economics*, Vol 3, No 1.

⁴ Dolan, P., Peasgood, T., White, M. (2008). *Journal of Economic Psychology*, 29, str. 94–122.

⁵ Stiglitz, J. E., Sen, A., Fitoussi, J-P. (2009). *Report by the Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress*. Brussels: European Commission.

gospodinjstvih) ali pa so neposredno povezane z blaginjo (npr. prostovoljstvo), zato je za blaginjo izjemnega pomena raba časa. Politični glas je integralna dimenzija blaginje in je korektiv javne politike; njegovo merjenje lahko pomaga ovrednotiti funkcioniranje večstrankarske demokracije, raven participacije v vladnih odločitvah, obstoj svobode medijev in delovanje civilne družbe. Socialna povezanost, ki je včasih opisana kot socialni kapital, zagotavlja storitve ljudem, zato se lahko zmanjšajo tržni in javni programi. Okoljski pogoji niso pomembni samo za trajnost, temveč vplivajo tudi na blaginjo: na zdravje, na koristi od okoljskih storitev, na naravne privlačnosti, ter na klimatske spremembe in naravne nesreče. Osebna tveganja vključujejo faktorje, ki vplivajo na fizično integriteto vsake osebe (kriminal, nesreče), ekonomska tveganja pa obsegajo predvsem negotovosti, ki so povezane z brezposelnostjo, boleznijo ter starostjo in pomembno znižujejo blaginjo prebivalstva.

- (2) **Teoretična izhodišča trajnostnega razvoja:** Omejenost naravnih virov je zelo pospešila tudi številna znanstvena dela na področju trajnosti razvoja. Leta 1987 je Brundtlandova komisija v posebnem poročilu⁶ sprejela koncept trajnostnega razvoja. Trajnost je definirana s takšnim zadovoljevanjem potreb sedanje generacije, ki ne bo ogrozila vsaj enakovrednega zadovoljevanja tudi prihodnjim generacijam. Do tedaj pojmovana trajnost pri okoljskem razvoju se je razširila še na ekonomski in družbeni razvoj, zato lahko tudi pri blaginji govorimo o njeni trajnosti.
- (3) **Teoretična izhodišča, ki povezujejo blaginjo in njen trajnostni razvoj:** Čeprav sta koncepta blaginje družbe in trajnosti razvoja različna, je v teoriji in empiriji v zadnjem času zaznati medsebojno povezovanje. To predstavlja razširitev obstoječega koncepta blaginje z elementi trajnosti. Človekov in okoljski sistem se obravnavata enakopravno, pri čemer je okoljski sistem pogoj za delovanje prvega in hkrati njegova omejitev⁷. Človekov sistem združuje subjektivno blaginjo posameznika in blaginjo družbe kot celote, okoljski sistem pa obsega eno težišče in sicer pogoje ekosistema. Znotraj vsakega težišča obstajajo medsebojne povezave, ki vplivajo na blaginjo družbe kot celote. Pri človekovi blaginji povezave vključujejo fizično in mentalno zdravje, znanje in razumevanje, primerno delo, materialno blaginjo, svobodo, samoodločnost in medčloveške odnose. Pogoji ekosistema se lahko izkazujejo s štirimi dimenzijami: zemlja, voda, biodiverziteteta in zrak. Noben od obeh sistemov ne more delovati izolirano. Med seboj sta povezana z ekosistemskimi storitvami ter z upravljanjem z naravnimi viri.
- (4) **Empirične rešitve merjenja blaginje in njene trajnosti v svetu:** Že številna znanstvena dela so bila podkrepjena s številnimi empiričnimi izračuni, zato vsaj temeljnih dilem, kako posamezni dejavniki vplivajo na blaginjo praviloma ni več, obstajajo le še posamezna področja, kjer dosedanje ugotovitve niso povsem enoznačne. Na podlagi teh ugotovitev so nekatere mednarodne institucije in posamezne države pripravile vrsto kazalnikov blaginje. S posebno raziskavo smo preučili prakso pri oblikovanju meril v različnih svetovnih institucijah in državah ter njihova priporočila. Ugotovili smo, da institucije in posamezne države v okviru merjenja blaginje praviloma zajemajo vse pomembnejše dejavnike blaginje, ki jih je potrdila teorija. Razlikovanje je predvsem na dveh področjih in sicer pri subjektivni blaginji ter pri obravnavanju dejavnika okolja. Subjektivno blaginjo, merjeno kot sreča in/ali zadovoljstvo z življenjem, nekatere države obravnavajo ločeno in ji priznavajo status ultimativnega cilja blaginje, druge pa jo obravnavajo med družbeno blaginjo. Pri dejavniku okolja se nekatere države držijo teorije blaginje, ki okolje prepozna kot manj pomemben dejavnik blaginje in ga reducira le na lokalno okolje v okviru družbene blaginje. Čedalje več pa je držav, ki dejavniku okolja priznavajo tudi element trajnosti in ga obravnavajo kot tretjo oziroma četrto dimenzijo blaginje, pri čemer v ta sklop uvrščajo več kazalnikov, s katerimi merijo vpliv okolja na človeka in razpoložljivost naravnih virov.
- (5) **Sprejeti koncept za merjenje blaginje in njene trajnosti v Sloveniji:** Pri določitvi koncepta merjenja blaginje v Sloveniji smo se odločili za širši koncept, kar pomeni, da smo opredelili tri dimenzije blaginje: materialno blaginjo, družbeno blaginjo in okoljsko blaginjo. V okviru materialne blaginje smo poleg dohodkov zajeli tudi dejavnike blaginje, ki vplivajo na materialni standard ljudi, vključno z delovno aktivnostjo in brezposelnostjo, čeprav je brezposelnost lahko tudi dejavnik družbene blaginje (nekatere države jo med družbene dejavnike dejansko tudi uvrščajo), saj je pomemben element socialne kohezije. V okviru družbene blaginje smo zajeli nematerialne dejavnike blaginje, ne pa tudi lokalnega okolja. Med te dejavnike smo uvrstili tudi subjektivno blaginjo posameznika. Za okolje smo podobno kot v nekaterih drugih državah predvideli nov sistem, ki smo ga poimenovali okoljska blaginja, in združuje elemente lokalnega okolja in trajnosti blaginje, ki vključuje naravne vire in se neposredno povezuje z blaginjo ljudi.

⁶ *Our Common future* (1987). United Nations.

⁷ Hall, J. (2010). *Developing societal progress indicators: A practical guide*. Working Paper No. 35. Paris: OECD.

Nabor kazalnikov blaginje: Nabor kazalnikov sestavlja skupina kazalnikov, ki glede na zastavljene kriterije najbolje izraža blaginjo pri njenih posameznih dejavnikih, ki smo jih združili v področja in podpodročja. Splošno sprejeti kriterij je, da mora kazalnik izražati prispevek k blaginji ljudi. Pri razporejanju so se pojavljale različne dileme, pri reševanju katerih smo upoštevali teoretična in empirična priporočila.

- (1) **Izbor kazalnikov, ki kažejo rezultate:** Izražanje rezultatov blaginje je pomembno pri vseh kazalnikih. Največ težav je pri izražanju rezultatov za storitve, ki jih zagotavlja država. Med njimi so med individualnimi storitvami najpomembnejše storitve izobraževanja in zdravstva, njihova razpoložljivost, dostopnost in kakovost pomembno vplivajo na blaginjo. Tradicionalno se merijo z vhodi (angl. *inputi*), to je z izdatki, ki jih uporabljamo pri njihovi proizvodnji. Ker višina izdatkov še ne zagotavlja kakovosti storitve, jih je treba vrednotiti z izhodi (angl. *outputi*)⁸ oziroma z rezultati, ki dejansko vplivajo na blaginjo ljudi.

V Sloveniji smo izbrali kazalnike, ki kažejo izhode oziroma rezultate, ki vplivajo na blaginjo, pri čemer smo pri materialni blaginji izbrali kazalnike, ki pokrivajo podpodročja, kot so: dohodki, premoženje prebivalstva in ekonomska varnost, revščina in socialna izključenost, potrošnja, delo in zaposlitev ter stanovanja. Pri družbeni blaginji smo zajeli zadovoljstvo/srečo, zdravje, izobraževanje, družbeno klimo, osebno varnost, komunikacije ter kulturo in prosti čas. Pri okoljski blaginji smo opredelili kazalnike, ki pokrivajo površje in ekosisteme, zrak, vodo, podnebje, energetske vire, ne-energetske vire in odpadke. Znotraj posameznih podskupin kazalnikov smo med kazalniki, ki kažejo dohodke, oblikovali tudi kazalnika, ki kažeta porazdelitev dohodkov; pri kazalnikih premoženja kazalnika, ki kažeta finančni in ekonomski kapital, pri kazalnikih dela in zaposlitve kazalnike, ki kažejo zaposlenost, kakovost zaposlitve in brezposelnost; pri kazalnikih stanovanj pa je delitev na kazalnika, ki kažeta kakovost bivanjskih razmer, in na kazalnik dostopnosti do stanovanj. Pri kazalnikih družbene blaginje smo kazalnike po podskupinah oblikovali tako, da kažejo subjektivno blaginjo (zadovoljstvo z življenjem in srečo), pri drugih dejavnikih kot so npr. izobraževanje, zdravje, družbena klima ipd. pa kazalniki kažejo kakovost, dostopnost in kapital. Podobno smo izbirali kazalnike tudi za okoljsko blaginjo.

- (2) **Izbor med kazalniki, ki izhajajo iz javnomnenjskih anket, in kazalniki, ki temeljijo na statističnih podatkih:** Za načrtovanje in spremljanje blaginje posameznikov in družbe kot celote potrebujemo ustrezna metodološka orodja in kazalnike. Razvoj kazalnikov blaginje je šel v dve smeri: (i) subjektivnih kazalnikov, ki se izražajo z anketiranjem prebivalstva, in (ii) kazalnikov, ki temeljijo na uradnih statističnih podatkih. Subjektivno merjenje blaginje, ki predstavlja tradicijo od šestdesetih let preteklega stoletja, ima dve temeljni slabosti. Prvič je subjektivno merjenje zelo odvisno od osebnih karakteristik anketirancev, zato izkazujejo po naravi bolj veseli in temperamentni ljudje višje stopnje blaginje; v anketah pa niso vedno zajeti ljudje z enakimi osebnostnimi karakteristikami. Druga pomembna pomanjkljivost subjektivnega merjenja pa je tako imenovana »prilagoditev«. Če se razmere poslabšujejo, se sčasoma na poslabšane razmere ljudje prilagodijo in jih ocenjujejo kot dobre, posebno v primerih, če so pričakovanja slaba. Razvoj podatkov in kazalnikov na osnovi uradnih statističnih podatkov se je pričel znatno pozneje, predvsem v zadnjem desetletju, ko so k njihovem razvoju pristopile nekatere mednarodne institucije in posamezne države, pa se je zelo pospešil. Stroka⁹ za merjenje blaginje predlaga uporabo obeh vrst kazalnikov. Uporaba kazalnikov na osnovi statističnih podatkov podaja bolj jasno sliko gibanja blaginje po posameznih dejavnikih blaginje, uporaba subjektivnih kazalnikov pa je pomembna, ker ti kazalniki odražajo preference prebivalstva, česar statistični podatki ne morejo zajeti.

Slovenski nabor kazalnikov zajema obe vrsti kazalnikov. Večina kazalnikov temelji na uradnih statističnih podatkih, ki so močneje zastopani pri materialni blaginji, pri okoljski blaginji pa subjektivnih kazalnikov sploh ni. Subjektivnih kazalnikov je nekoliko več pri družbeni blaginji, kar je povsem razumljivo. Dejavnike blaginje, ki izražajo medsebojne odnose med ljudmi in njihove čustvene odzive, lahko pokrivajo le subjektivni kazalniki. Manjše število izbranih subjektivnih kazalnikov izhaja tudi iz težav pri zbiranju podatkov in interpretaciji rezultatov. Večina javnomnenjskih anket se ne izvaja letno, med leti pa se spreminjajo tudi anketna vprašanja, kar onemogoča primerjave rezultatov v daljšem časovnem obdobju. Zaradi že omenjenega učinka »prilagoditve« so lahko rezultati anket povsem drugačni od rezultatov uradnih statističnih podatkov.

- (3) **Gibanje blaginje v času in prostoru:** Rezultati blaginje se izkazujejo v času in prostoru. Izkazovanje v času zajema trendna gibanja v določenih obdobjih. Ker se spremembe v blaginji odražajo počasneje

⁸ Vaury, O. (2003). *Is GDP a good measure of economic progress?* Post-autistic economics review. Issue no. 20. Pridobljeno na: <http://www.paecon.net/PAEReview/issue20/Vaury20.htm>, 14. 09. 2010; Stiglitz, J. E., Sen, A., Fitoussi, J-P. (2009). *Report by the Commission on the Measurement of Economic Performance and Social progress*. Brussels: European Commission.

⁹ Stiglitz, J. E., Sen, A., Fitoussi, J-P. (2009). *Report by the Commission on the Measurement of Economic Performance and Social progress*. Brussels: European Commission.

in z določenimi zamiki (npr. upad dohodkov se npr. na izkazani potrošnji odrazi z zamikom, ker imajo ljudje običajno prihranke s katerimi blažijo potrebo po prilagoditvi potrošnje nižjim dohodkom), se trendna gibanja izkazujejo za daljša časovna obdobja. Rezultati blaginje ljudi tudi teritorialno niso enaki. Nekatere institucije dajejo velik poudarek ugotavljanju razlik v blaginji ljudi med različnimi območji v državi (npr. Gallup¹⁰), med posameznimi državami pa se razlike teritorialno ugotavljajo samo pri določenih kazalnikih (npr. pri ugotavljanju neenakosti v dohodkih, v zdravju).

Za izbrane kazalnike Slovenije lahko gibanje blaginje v času ocenjujemo: (i) v različno dolgih časovnih obdobjih in (ii) v različnih frekvencah poročanja. Različno dolga časovna obdobja so odvisna od razvoja podatkov in kazalnikov. Tako imamo kazalnike, ki se izkazujejo od leta 1995, pa tudi take, za katere imamo na voljo podatke le za nekaj zadnjih let. Natančnejša ocena gibanj blaginje po vseh izbranih kazalnikih je tako mogoča le za nekaj zadnjih let. Pri nekaterih kazalnikih se rezultati kazalnikov ne izkazujejo vsako leto, temveč na dve, tri, štiri, nekateri okoljski kazalniki jih izkazujejo na vsakih šest let. Za primerjavo v prostoru smo se odločili, da rezultate kazalnikov blaginje v Sloveniji primerjamo s povprečjem držav članic Evropske unije. Primerjave z Evropsko unijo ne omogočajo tako ažurnih podatkov kot za Slovenijo, nekateri kazalniki pa ne zajemajo vseh članic Evropske unije (npr. kazalniki, ki temeljijo na Evropski družboslovni raziskavi – European Social Survey, primerljivo v različnih obdobjih zajemajo le 14 držav. Kazalniki blaginje za regionalno raven v Sloveniji še niso razviti, razen zelo redkih na ravni NUTS2, zato regionalne ravni v projektu ne obravnavamo.

- (4) Manjkajoči kazalniki in sintezni kazalnik blaginje:** Začetki izkazovanje blaginje s kazalniki segajo v leto 1990, ko so Združeni narodi pričeli izračunavati indeks človekovega razvoja. Večji razmah izkazovanja se je pričel šele v drugi polovici preteklega desetletja, zelo pospešil pa po gospodarski krizi (po letu 2008). Zaradi pomanjkanja metodologij in podatkov vseh dejavnikov blaginje še ni mogoče ustrezno pokriti s kazalniki. Zaradi postopnega razvoja metodoloških in podatkovnih kapacitet se kazalniki blaginje v vseh doslej postavljenih sistemih mednarodnih institucij in tudi v posameznih državah pogosto spreminjajo in dopolnjujejo. Mednarodne institucije in države, ki imajo že vzpostavljen sistem kazalnikov blaginje, izračunavajo ali pa predvidevajo iz vodilnih kazalnikov s pomočjo različnih metodoloških orodij (večinoma ekonometričnih) izračunavati sintezni kazalnik blaginje.

Nabor kazalnikov smo v Sloveniji določili na osnovi naslednjih kriterijev: (i) izpovedna moč kazalnika, (ii) uveljavljenost v praksi in nespornost metodološke zgradbe kazalnika ter (iii) podatkovna dostopnost. Nekateri dejavniki blaginje še nimajo ustreznih kazalnikov, zato v naboru kazalnikov niso zastopani ali so zastopani s kazalniki, ki le delno pokrivajo posamezen dejavnik blaginje. V celoti gledano so slabo zastopani dejavniki ekonomske varnosti ter ekonomskega in finančnega kapitala pri materialni blaginji, dejavniki rabe časa ter dejavniki družbene klime oziroma tisti, ki oblikujejo socialni kapital pri družbeni blaginji. Z razvojem metodoloških in podatkovnih osnov bomo lahko postopno oblikovali bolj relevantne kazalnike, ki bodo nadomestili tiste, ki smo jih v sedanji nabor umestili, vendar so šibki glede na predhodno postavljene kriterije. Zaradi zaznanih slabosti nekaterih izbranih vodilnih kazalnikov tudi nismo še pristopili k oblikovanju sinteznega kazalnika blaginje.

Prikaz blaginje na spletni strani: Cilj zastavljenega projekta priprave kazalnikov blaginje in njene trajnosti je prikazovanje stanja blaginje in njene trajnosti na spletni strani za potrebe različnih uporabnikov. Da bi zadostili čim širšemu krogu uporabnikov, prikazujemo: (i) oceno blaginje in njene trajnosti v Sloveniji v času in v primerjavi s članicami Evropske unije, ki se imenuje po projektu »Kazalniki blaginje v Sloveniji«, (ii) seznam kazalnikov, (iii) metodološke liste in (iv) bazo podatkov po izbranih kazalnikih.

- (1) »Kazalniki blaginje v Sloveniji« v času in v primerjavi s članicami Evropske unije:** Kazalniki blaginje predstavljajo osrednji izdelek projekta. Prikaz je zasnovan tako, da omogoča uporabnost širokemu krogu zainteresiranih prebivalcev. Prvi, grafični del prikaza, kaže letne spremembe (tekoče leto v primerjavi s predhodnim) blaginje v Sloveniji v zadnjih treh letih ter primerjavo blaginje v Sloveniji z blaginjo, doseženo v povprečju Evropske unije (večinoma EU-28, pri nekaterih kazalnikih še za EU-27) prav tako v zadnjih treh letih. Ta prikaz je izdelan le za vodilne kazalnike. Ugodni vplivi na blaginjo v primerjavi s predhodnimi merjenji so označeni z znakom (+) in z zeleno barvo, stagnacija z znakom (o) in oranžno barvo ter neugodni vplivi z znakom (-) in rdečo barvo. Drugi del prikaza je bolj analitičen in kaže gibanje vodilnih in dopolnilnih kazalnikov v daljšem časovnem obdobju. V začetku je za vodilne kazalnike vsakega področja s tabelo in kratkim opisom podano gibanje blaginje v Sloveniji in prikazan položaj Slovenije v primerjavi z gibanji v Evropski uniji v obdobju 2008–2013, v nadaljevanju pa so rezultati podani za vsako podpodročje posebej. Za

¹⁰ Gallup Healthways Well-Being Index. Pridobljeno na: <http://www.well-beingindex.com/stateCongress> DistrictRank.asp, dne 05. 08. 2011.

vodilni kazalnik je poleg opisa rezultatov izdelana tudi grafična upodobitev z ustrezno sliko, rezultati dopolnilnih kazalnikov pa so podani le s kratkim opisom.

- (2) **Seznam kazalnikov:** Seznam kazalnikov je izdelan v preglednici, ki kaže izbrane kazalnike blaginje. Iz preglednice izhaja razporeditev kazalnikov na vodilne in dopolnilne ter njihovo šifriranje, ki je uporabljeno tudi pri podatkih v podatkovni bazi in v metodoloških listih.
- (3) **Metodološki listi:** V metodoloških listih so opredeljene definicije kazalnikov, metodološke obrazložitve zgradbe kazalnikov, interpretacija kazalnikov z vidika vpliva na blaginjo in utemeljitve njihovega pomena pri izkazovanju blaginje. Poleg definicij in metodoloških obrazložitvev so podani tudi podatkovni viri za Slovenijo in Evropsko unijo, časovna serija razpoložljivih podatkov, frekvenca objavljanja, okvirni datumi objave letnega podatka ter ažurnost objavljanja. V posebni rubriki so pri nekaterih kazalnikih navedeni tudi predlogi za izboljšanje metodologij in podatkov.
- (4) **Baza podatkov za izbrane kazalnike:** Sestavni del prikaza je tudi baza podatkov za vse – vodilne in dopolnilne kazalnike. Podatki v bazi so osveženi pretežno na dan 31. 03. 2015.

Spremembe v prikazu kazalnikov blaginje v Sloveniji v letu 2015: V letu 2015 je prišlo do manjših metodoloških sprememb ter tudi v spremembi nabora kazalnikov in v mednarodni primerjavi s povprečji držav članic Evropske unije.

- (1) **Metodološke spremembe:** Kar nekaj kazalnikov materialne blaginje temelji na metodologiji nacionalnih računov. Z letošnjim letom smo v Sloveniji prešli na uporabo Evropskih nacionalnih računov iz leta 2010 (ESR 2010), preteklo leto pa so se podatki izkazovali še po stari metodologiji iz leta 1995 (ESR 1995). Metodološke spremembe so zahtevale popravke podatkov tudi za vsa izkazana leta nazaj. Za Slovenijo so daljše časovne serije tudi za te kazalnike že pripravljene, drugače pa je s podatki za povprečje EU. Ker vse države članice še niso pripravile podatkov po novi metodologiji za časovno serijo, podatkov za povprečje EU še ni. Primerjave z lanskimi rezultati izkazane blaginje pri kazalnikih s spremenjeno metodologijo niso smiselne.
- (2) **Spremembe nabora kazalnikov:** Pri naboru kazalnikov je prišlo do spremembe pri dveh vodilnih kazalnikih. Pri materialni blaginji smo na podpodročju potrošnje, ki temelji na spremenjeni metodologiji nacionalnih računov in Eurostat še ni objavil podatkov za povprečje Evropske unije za vse kazalnike v naboru, bili prisiljeni za vodilni kazalnik izbrati drugega. Nov vodilni kazalnik (končna potrošnja gospodinjstev in NPISG, nacionalni koncept, na prebivalca) ima manjšo izrazno moč od dosedanjega vodilnega kazalnika (dejanska individualna potrošnja, nacionalni koncept, na prebivalca), zato zamenjava velja le za leto 2015. Dosedanji vodilni kazalnik smo ohranili kot dopolnilnega. Druga sprememba je pri okoljski blaginji. Na podpodročju podnebje smo iz nabora obstoječih kazalnikov zamenjali vodilnega. Nov vodilni kazalnik je opozorila o izrednih vremenskih dogodkih, ker je za blaginjo Slovenije precej bolj pomemben od kazalnika izpusti toplogrednih plinov na prebivalca, ki je sedaj opredeljen kot dopolnilni. Umaknili smo tudi tri kazalnike. Na področju materialne blaginje smo zaradi ukinitve javnomnenjske raziskave umaknili dopolnilni kazalnik možnost neformalne pomoči v primeru finančnih težav (podpodročje premoženje prebivalstva in ekonomska varnost). Na področju okoljske blaginje pa smo umaknili dva kazalnika in sicer zavarovana območja (podpodročje površje in ekosistemi) zaradi pomanjkljivih podatkov in struktura izpustov toplogrednih plinov po viru (podpodročje podnebje) zaradi nizke izpovedne moči kazalnika pri merjenju blaginje prebivalstva.
- (3) **Primerjava s povprečjem Evropske unije:** V Evropsko unijo je bila sprejeta Hrvaška kot 28. članica, vendar nekateri kazalniki še izkazujejo povprečje le za EU-27, pri izkazovanju podatkov za EU-28 pa so praviloma časovne serije podatkov krajše. Poseben problem predstavljajo podatki iz javnomnenjskih anket, saj so dejanski podatki za EU-28 le za nekaj zadnjih let oziroma celo le za leto 2014, za leta nazaj pa za EU-27. Ker je Hrvaška majhna država, so razlike med povprečji EU-27 in EU-28 zelo majhne ali pa jih sploh ni.
- (4) **Spremembe pri prikazu na spletu:** Navedene spremembe so zlasti evidentne v priponkah in sicer pri podatkih, kjer spremembe niso posebej označene, vendar so pri številnih kazalnikih ne le dodani novi podatki za zadnje leto, temveč so popravljeni tudi za nazaj. Vsi metodološki listi, ki smo jih zaradi sprememb popravljali in dopolnjevali, nosijo nov datum priprave (april 2015).

dr. Ana Murn